



**KANCELARIA  
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI  
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 3 lutego 2022 r.

BADK.DPK.133.190.2021

<b>P10-86/21</b>	Data wpływu petycji 10 grudnia 2021 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 1 lutego 2022 r.

**INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJA BADANIA  
ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU**

**TEMAT**

**ZAPEWNIENIE WIĘKSZEGO WPŁYWU SPOŁECZNEGO  
NA DZIAŁALNOŚĆ IPN**

**WNOSZACY PETYCJE:** petycja zbiorowa

Fundacja dla Demokracji.

**PRZEDMIOT PETYCJI:**

Podjąć inicjatywę ustawodawczą mającą na celu zmianę niektórych przepisów ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Głównym celem wnioskowanych zmian jest zapewnienie większego wpływu społecznego na działalność IPN.

**UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJE:**

W opinii wnoszących petycję, propozycje zmiany przepisów ustawy zmierzają do większego niż dotąd „uspołecznienia” działań edukacyjnych IPN, poprzez doprecyzowanie zadań Instytutu w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami społeczeństwa obywatelskiego.

Wnioskowane w petycji działania powinny być prowadzone „w szczególności w formach angażujących społeczność ponadlokalne, z wykorzystaniem nowoczesnych technik społeczeństwa informacyjnego”. Ponadto, autorzy petycji wnoszą o wprowadzenie możliwości zlecania przez IPN organizacjom pozarządowym (w formie tzw. małych grantów) realizacji zadań publicznych - na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie - w formie projektów o charakterze ponadlokalnym, dotyczących podtrzymywania i upowszechniania tradycji i pamięci narodowej oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej.

Postulaty zmian dotyczą też potrzeby zdefiniowania zadań IPN w zakresie ochrony dobrego imienia Rzeczypospolitej Polskiej i Narodu Polskiego, a także w zakresie reagowania na nierzetelne treści rozpowszechniane publicznie. Autorzy petycji proponują również wprowadzenie do ustawy obowiązku prowadzenia przez tę instytucję monitoringu treści rozpowszechnianych narzędziami społeczeństwa informacyjnego. Dotychczas obowiązek ten, choć w niepełnym zakresie, jest zdefiniowany na poziomie wewnętrznym, tj. w regulaminie organizacyjnym IPN.

Ponadto, zdaniem wnoszących petycję, niezbędne jest wprowadzenie obowiązku składania corocznych sprawozdań z działalności IPN Sejmowi oraz Senatowi wraz z obowiązkowo zaopiniowaną częścią dotyczącą działalności edukacyjnej przez właściwą komisję sejmową, zajmującą się edukacją oraz młodzieżą.

**STAN PRAWNY:**

**Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu** (Dz. U. z 2021 r. poz. 177) w **art. 1** reguluje podstawowe zadania oraz kompetencje IPN, zaś w **pkt 4** tego przepisu zobowiązuje Instytut do

prowadzenia działań w zakresie edukacji publicznej.

Kompetencje Kolegium Instytutu Pamięci, organu opiniodawczo-doradczego Prezesa IPN, wskazane zostały w **art. 23 ust. 2** ustawy. Do zadań Kolegium należy m.in. opiniowanie i rekomendowanie kierunków działalności i programów badawczych Instytutu Pamięci (pkt 3) oraz zajmowanie stanowisk w sprawach ważnych dla Instytutu Pamięci (pkt 7).

Do obowiązków Prezesa Instytutu Pamięci należy, na podstawie **art. 24 ust. 1** ustawy, obowiązek składania zarówno Sejmowi, jak i Senatowi, corocznej informacji o działalności IPN. Informacja Prezesa Instytutu Pamięci jest podawana do wiadomości publicznej z wyłączeniem części dotyczącej bezpieczeństwa lub obronności państwa (ust. 3).

Prezes Instytutu Pamięci, na mocy **art. 24 ust. 4** ustawy, składa raz w roku, za pośrednictwem Marszałka Sejmu, do wyłącznej wiadomości członków sejmowej Komisji do Spraw Służb Specjalnych, informację o sprawach określonych w art. 38 (Prawo wglądu do danych przysługujące funkcjonariuszom służb specjalnych).

Wśród funkcji edukacyjnych, jakie pełni w zakresie swoich kompetencji Instytut Pamięci Narodowej, jest wspieranie, zgodnie z **art. 53a ust. 1** ustawy, przedsięwzięć społecznych mających na celu kreowanie patriotyzmu i umacnianie tożsamości narodowej (pkt 6).

Zadania Instytutu Pamięci w zakresie funkcji edukacyjnych, w myśl **art. 53a ust. 2** ustawy, mogą być wykonywane we współpracy ze szkołami, z uczelniami, placówkami oświatowymi i kulturalnymi, ze stowarzyszeniami, z fundacjami i innymi organizacjami poza rządowymi, a także ze środkami masowego przekazu, polskimi organizacjami i instytucjami emigracyjnymi oraz organami władzy publicznej.

#### **DZIAŁANIA POWIĄZANE:**

Senat RP na 35. posiedzeniu 12 stycznia 2022 r. podjął uchwałę w sprawie *ustawy o zmianie o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu*, której celem było m.in. przekazanie Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL pod zarząd IPN.

Przywołana zmiana ustawy określiła nowe zadania Prezesa IPN, polegające na prowadzeniu Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie, a także podstawy prawne funkcjonowania tego muzeum oraz źródła jego finansowania. Celem nowelizacji było również „usprawnienie przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie budowy Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie przy ul. Rakowieckiej 37”.

Kierunki zmian w przywołanej nowelizacji ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej nie były powiązane z postulatami prezentowanej petycji.

### **INFORMACJE DODATKOWE:**

Fundacja dla Demokracji od 2016 r. realizuje projekt CICHOCIEMNI, którego celem jest godne upamiętnienie 316 Cichociemnych – spadochroniarzy – żołnierzy Armii Krajowej. Prezes Fundacji w lutym 2021 r. skierował do Prezesa IPN list otwarty/petycję w sprawie rozpowszechniania przez Instytut nieprawdziwych, jego zdaniem, informacji oraz krzywdzących treści historycznych dotyczących Cichociemnych w związku z publikacją dr Krzysztofa Tochmana pt. *Cichociemni 1941-1945. W 80. rocznicę pierwszego skoku bojowego do Polski*. Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2021 r.

Według Prezesa Fundacji, pomimo licznych uwag kierowanych do IPN, Instytut do chwili obecnej nie zweryfikował danych na temat skali represji stosowanych wobec Cichociemnych przez niemieckie, sowieckie organy represji oraz organy bezpieczeństwa tzw. „Polski Ludowej”. Nadal, jego zdaniem, podawane są niezgodne z prawdą, zaniżone dane o Cichociemnych przebywających w niemieckich obozach koncentracyjnych, sowieckich łagrach czy więzieniach i katowniach tzw. „Polski Ludowej”.

Zdaniem Prezesa Fundacji, zaproponowane w petycji zmiany w ustawie, mogą przyczynić się nie tylko do uporządkowania informacji i danych historycznych, jakimi dysponuje IPN, co z kolei może wpłynąć na większą staranność i rzetelność treści powstających publikacji wydawanych przez Instytut, lecz także poszerzą obszar działań edukacyjnych wynikłych ze wzajemnych relacji IPN z podmiotami zewnętrznymi, pogłębią i rozpowszechnią wiedzę historyczną w społeczeństwie.

OPRACOWAŁ

Robert Michał Stawicki

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz